

SIGNALEMENT

MONOLOGEN MET DE BATSELIER

Politici, popsterren en managers doen aan zelf-promotie door zichzelf in boekvorm aan het koperspubliek te presenteren. Als het niet lukt met eigenhandig geschreven werk, dan maar in de vorm van een kabbelend interview of geholpen door een ghost-writer. Zo ook Norbert De Batselier. Op zich is niets tegen deze vorm van zelf-enscenering, want het produkt politicus moet nu eenmaal via de naambekendheid worden verkocht.

Norbert De Batselier presenteert zich in dit boek als de man die hij is in al zijn authenticiteit. Voor een politicus is dat al uitzonderlijk. De Batselier is een arbeidersjongen die naar de universiteit ging in Brussel, er economie studeerde en een aangeboden carrière in de bankwereld weigerde voor een loopbaan in de socialistische vakbond en daarna in de SP. Voor een man met een opmerkelijke werkkraft en intelligentie moest dat wel loslopen met die carrière. Hij behoort nu tot het informele leidende viertal in de SP, samen met Willy Claes, Freddy Willockx en Louis Tobback. In deze 'bende van vier' vertegenwoordigt hij duidelijk de ABVV-strekking al wordt dit in de lange interviews niet zo duidelijk verwoord. In dit boek komen ook de ideologische wortels van De Batselier weer eens duidelijk bloot te liggen. Er is Karl Marx die hij aan de universiteit heeft bestudeerd. Maar dan wel de economische Marx van *Das Kapital*. Er is ook en vooral Hendrik De Man als criticus van het marxisme. Voor De Batselier is De Man een soort demiurg uit de Belgische arbeidersbeweging die veel geleerde geschriften en een 'Plan van de Arbeid' op zijn naam heeft staan. Dat De Man ook een gevallen God is, wordt gemakshalve in het interview vergeten. Marx en De Man hebben De Batselier van ideologische brandstof voorzien en de praktijk haalde hij uit de dagelijkse actie van het ABVV waar hij op de studiedienst zat. Dat betekende dossiers bestuderen en nota's schrijven. De Batselier behoort dus tot de beleidsmensen van de socialistische arbeidersbeweging. Dat is belangrijk, omdat na de generatie van de opgeklommen arbeidersmilitanten en bedienden hij tot de generatie van het arbeidersintellect behoort.

De Batselier geeft in zijn interviews vooral een defensief beeld van zichzelf. Dat lag niet zozeer aan de vragen gesteld door Toon Lowette, maar wel aan de keuze van zijn antwoorden. De Batselier vertelt dat hij ook op het Vlaamse ministerie van Economische Zaken een socialist is gebleven en dat hij niet aan de leiband van de ondernemers meeloopt. Hij zet socialistische accenten en plaatst binnen de smalle marges zijn linkse opmerkingen. Voorts verzet hij zich tegen een te grote afstand tussen burger en verkozenen. Dat laatste houdt in dat een politicus niet voortdurend op TV moet zijn met onbenullige programma's, maar

zich wel dicht bij de gewone mens moet bewegen. De partij moet aanwezig zijn dicht bij Jan met de Pet. En daaraan schort het nu in de SP, want die partij is verworden tot een eigenwijze club van vergadelaars en dossiervreters.

De defensieve De Batselier komt uiteindelijk onbedoeld over als een zielelijke figuur, niet als een tijger. Dat laat na lezing van het geschrift de lezer met gemengde gevoelens achter. De Batselier ontvouwt geen plannen voor zichzelf en de arbeidersbeweging en heeft dus duidelijk gebrek aan ideeën. Vandaar dat de monologen met De Batselier slaapverwekkend zijn en soms irrelevant, omdat ze vooral gaan over bedoelingen en houdingen. Daar heeft de lezer weinig aan.

Over conflicten met zijn partijgenoten hangt de waas van de welwillendheid. Dat is dus de monoloog van een Excellentie. Voorts heeft Lowette geen enkele poging ondernomen om De Batselier af te houden van de enige vorm van pedanterie: name dropping. Over alle problemen weet De Batselier wel een auteur te noemen (Minc, Myrdahl (sic), Gorz, Mallet, Keynes, Vandervelde, Habermas, etc.), met wie hij het eens is. Ook dat is zwak, want totaal irrelevant. Of is De Batselier bang dat hij soms alleen staat?

De Batselier redeneert vanuit zijn vak erg in de richting van het praktisch haalbare. Dan hoeft men tenslotte geen eigen opvattingen meer te hebben en kan men rustig teren op het kapitaal van de anderen. Dat doet De Batselier haast voortdurend. En nu kunt u het ook al raden: wie De Batselier nu werkelijk is, weten na lezing van het boek nog steeds niet. Of is het slechts dit: "Voor de rest zou ik veel liever van 's morgens tot 's avonds alleen dossiers bewerken".

André Mommen

*Toon Lowette, **Monologen met Norbert De Batselier**, Leuven: Uitgeverij Kritak, 1992, 181 blz. 495 frank.*

JAARBOEK KRITIEK

"Op het moment ontbreekt er in Nederland een algemeen links medium waarin op wetenschappelijke wijze wordt ingegaan op de belangrijkste politieke vragen waarvoor de linkse beweging zich in de brede zin van het woord gesteld ziet (...). Wij denken dat er een publikatie nodig is waarin de vluchtigheid van alle-dag en de hokjesgeest doorbroken worden. Ook al kent het 'wetenschappelijk socialisme' nauwelijks nog aanhang, toch geloven wij dat het voor een levendige en

geloofwaardige radicale politiek nodig is op basis van degelijke studies en van reflectie een algemene kritiek op de bestaande maatschappij te formuleren en de aanzetten van een algemeen alternatief te schetsen (...)”... zo luidde het in september 1989 bij een oproep tot steun voor het Nederlandse jaarboek-initiatief ‘Kritiek’.

Ondertussen zijn we twee jaar en twee aanbevelenswaardige jaarboeken verder. Een signalement van de belangrijkste bijdragen.

Het eerste jaarboek opent met een bijdrage van Wim Bot die pleit voor een poststalinistisch socialisme en een aantal contouren benoemt, ontdaan van wat hij beschouwt als onhoudbare vooronderstellingen uit de klassieke socialistische traditie. Wim Van Noort behandelt de macht van het Groene Front, de door de christen-democratie beheerste landbouw belangenorganisaties en de vooruitzichten voor de landbouw in Nederland, onderstempelend dat bij een ecologische politiek machtsverhoudingen zeker zo belangrijk zijn als mentaliteitsverandering. Marcel van der Linden behandelt in een historische bijdrage de interpretaties van de Nederlandse Opstand van Marx en Engels en van de vooroorlogse Nederlandse socialistische denkers, met name gaat van der Linden in op de vraag of de opvatting van de Opstand als eerste burgerlijke revolutie houdbaar is. Verder bijdragen van verder nog Cajo Brendel, omtrent de saaiheid van de Nederlandse politiek, Joost Kircz, over de ruk naar rechts van voormalige Nederlandse communisten, Martien Bouwmans, over de toekomst van de ziektekostenverzekering, Jeroen Bartels, over het filosofische tijdschrift ‘Krisis’, en Ilse Lenz, over de vrouwenbeweging in de derde wereld. Van Immanuel Wallerstein publiceert Kritiek 1991 een kort helder essay over de “nieuwe wereldorde” na het wegvallen van de Sovjetunie als supermacht, naar aanleiding van de Golfcrisis. Het essay dateert nog van voor de Golfoorlog zelf, maar schetst toch een aantal hoofdlijnen van de internationale politieke verhoudingen voor de komende jaren; Wallerstein voorziet alvast meer conflicten tussen de VS en derde wereldlanden.

Het tweede nummer van het jaarboek ‘Kritiek 1992’ is met zijn 280 pagina’s zo mogelijk nog meer gestoffeerd. Noodgedwongen een beperkt signalement. Ger Harmsen opent met een bijdrage omtrent de vraag of “arbeidersklasse” nog wel een politiek zinvol begrip is, mede in het licht van de neergang van de sociaaldemokratische en communistische partijen in Europa. De PvdA is een schoolvoorbeeld van een linkse partij in crisis, een aanzienlijk deel van de partij-aanhang zoekt zijn toevlucht tot D’66. Robert Went onderzoekt de politieke situering van D’66 en de mogelijke duurzaamheid van zijn succes. Bij de discussie in Nederland omtrent de toekomst van de WAO bleek nog maar eens hoe fragiel de band is tussen aktieven (en hun organisaties) en de uitkeringsgerechtigden. Michael Krätke en Ruud Vlek bespreken de activiteiten van organisaties van uitkeringsgerechtigden en analyseren hun invloed op de politieke besluitvorming. James Petras heeft het over het ontstaan van een nieuwe onderklasse in de VS. Meindert Fennema en John Rhijnsburger bespreken een andere ontwikkeling die

vaak wordt aangehaald om de crisis van links te verklaren, de overgang van een fordistisch naar een post-fordistisch systeem. In hun verkenning laten zij zien hoe het in de eerste jaren na de tweede wereldoorlog gegroeide beheersconcept in het begin van de jaren zeventig afbrokkelt. Zij zetten zich af tegen de monetaristisch geïnspireerde aanzetten tot een nieuw beheersconcept en schetsen een andere milieuvriendelijke invalshoek.

Verder brengt 'Kritiek 1992' nog bijdragen van o.m. Kees van der Pijl, Anneke van Balen, Reiner Grundmann, Hand-Dieter König en Wim Bot.

R.C.

"Kritiek, jaarboek voor socialistische discussie en analyse" is een initiatief van de Stichting Toestanden, Blekerstraat 12, 3531 BL Utrecht (tel. 030.96.27.82). In de "raad van aanbeveling" vinden we o.m. Ger Harmsen, Ralph Miliband en Ernest Mandel.

CAHIERS MARXISTES

In eigen land zou "Cahiers Marxistes" geen onbekende meer mogen zijn. Uitgegeven met steun van de Stichting Joseph Jacquemotte is dit blad aan zijn 185ste nummer. Momenteel verschijnt het tweemaandelijks. De medewerkers zijn meestal Franstalige politieke en syndicale militanten, academici of prominenten uit de culturele wereld. Sedert enkele jaren wordt er gewerkt met themanummers.

Het dossier in het nummer april-mei (nr.184) gaat over ethiek. Het is een vrij lijvig en rijk boekdeel geworden met niet minder dan zestien artikels. Editorialiste Rosine Lewin meent dat de veralgemeende belangstelling voor ethische thema's de behoefte uitdrukt aan bakens, een zucht tot verandering en tenslotte in zich de kiemen draagt van democratische heropleving.

Moraal en ideologie, maatschappijkeuze, moraal en politiek, moraal en politieke economie, zijn verhoudingen, die in een aantal artikels uitgediept worden en waarvan enkel de opsomming reeds wijst op het fundamentele belang van dit debat.

Marx (himsself!) mocht hierin zeker niet ontbreken. Het is het artikel van Petrucciani, dat wij voor u vertaalden voor het nummer 1992-2 van het VMT.

Maar ook het verband tussen ethiek en mythe in het marxistisch denken en de praktijk van de communistische partijen, de voortplanting en de zwangerschapsonderbreking, het wetenschappelijk onderzoek, de Noord-Zuid verhoudingen, de ecologie en de deontologie van zowel de financiële wereld als van de architecten worden aan een kritisch onderzoek onderworpen. Maken we het besluit van R. Lewin tot het onze : "De gesprekken over ethiek zullen een modeverschijnsel blijven indien ze niet gevolgd worden door debatten over de maatschappijkeuzen en politieke besluitvorming. In deze zin articuleert de ethiek zich op de filosofie maar ook op democratie en burgerschap.

Onze medewerkers gaan ruimschoots akkoord om te besluiten tot de noodzaak naar de maatschappij toe te ageren en het politieke in te stappen. Wij zijn ervan overtuigd dat deze eensgezindheid ver van het filosofisch debat te ontwijken, het de juiste plaats geeft, waarnaar destijds enkele post-hegeliaanse filosofen, waar we ons op beroepen, verwezen.

Het jongste nummer van CM (juli) is gewijd aan het thema van de democratie. Democratie als sleutelwoord van de consensus, maar ook als consensus-breekster, als permanente "opstand". Democratie die steeds opnieuw en zonder ophouden moet verworven en bevochten worden.

In het 185ste nummer o.m. een interview met Etienne Balibar die onderstreept dat de democratie dreigt vast te lopen indien zij niet steeds verder weet uit te breiden tot nieuwe domeinen. Jacques Bidet, hoofdredacteur van het Franse 'Actuel Marx', heeft het over de moderniteit geïncarneerd in het spanningsveld plan/markt, spanningsveld waarvan de articulatie wel eens de democratie van morgen zou kunnen schragen. Hij situeert dit binnen een ruimer kader dat nood heeft aan een verbreding van de problematiek van het marxisme. Eugène Momen onderzoekt de driehoek bureaucratie-kapitalisme-democratie en de invloed van de ontwikkelingslogica en de internationalisering van het kapitaal. Pierre Ansay gaat in op de relatie democratie/burgerschap. Ansay omschrijft de burger als iemand die actief deelneemt aan het bestuur van een gemeenschap; burgerschap als een hoedanigheid die men niet toebedeld krijgt, maar bevecht. Serge Govaert heeft het over de democratische instellingen en de invloed van de sociale evolutie op hun functioneren. Hedwige Peemans-Pouillet borstelt een explosieve confrontatie tussen democratie en feminisme, de vrouwen "worden uitgenodigd op een trein te stappen waarvan de bestemming reeds vastligt, evenals de snelheid, kortom waarvan alles reeds is beslist"...

Verder nog bijdragen over democratie en de media, meer bepaald de televisie (Michel Gheude), democratie en onderwijs, een onvoltooide symfonie (Nadine Plateau), Robespierre en de democratie als verdediging van de rechten van het volk (een interview met Georges Labica), democratie en (anti)fascisme (Rosine Lewin) en een gesprek met historicus José Gotovitch, directeur van het

studiecentrum voor de geschiedenis van de tweede wereldoorlog, omtrent het thema van de democratie bij de communisten in het verzet.

J.W./R.C.

***Cahiers Marxistes**, Stalingradlaan 18-20, 1000 Brussel. Losse nummers kosten 200 Fr, een abonnement 900 Fr. Storten op rekening nr. 001-1047600-76.*